

ПАРЛАМЕНТ Жети жаш бла кыз Къырал Думада къоруулагъандыла кеслерини проектлерин

КъМР-ни Парламентинде «Мени закона жарашдыруу башламчылыгым» деген битеурсей конкурсу федерал эм регион бөлөмлеринде хорлагъанлы саугъалау болгъанды. Бу эришюну 2005 жылдан бери РД-ни Къырал Думада эмда «Россейни жаш тѳлөсону илму, чыгармачылык эм инновация башламчылыклары айнаыту жаны бла миллет система» Битеурсей жамаут организация бардырадыла.

Комитетни башчысы оқуучулары бла студентлени устазларына, илму таматарларына да ырызлыгъын айтханды. Ол арт кезуде конкурса республиканы жаш тѳлөсону арасында сейр улпу болганын да чертгенди.

Есиоп келген тѳлю, проблемаланы аныглагъандан сора да, аладан къутулунуу жолларын да белгиледи. Аланы къырал къурулушка, социал сферага, салукъ сақлауға, билим беруге, культураға, къоркуусулукнуу вопросларына сейрлерини улпуду - дегенди ол эмда жашланы бла къызланы башламчылыклары жашауда бардырылгъандыла ышанганын белгилегенди.

Проекте уа Къырал Думаны профилни комитетлерини къаруларына берилди, ызы бла законлауға бурулуға боллукъду.

Ызы бла Жанатайлы Салим бла Светлана Азикова регион конкурса хорлагъанлыла дипломларын бергенди. Ол а бир неча бөлөмге юлешинип бардырылгъанды. Ол санда «Къырал къурулуш эм инсанланы конституциалы аркинликери», «Билим беруу, илму, сауукъ сақлау эм культура», «Жаш тѳлю политика», «Социал политика», «Къоруулау эм къоркуусулук».

Дипломладан сора да, ол кюн «Миллет жетишим» деген кюмюш эм алтын белгиле алгъанла да бар эдиле. Алауға уа Нальчикни 14-но гимназиясыны оқуучусу Руслан Кунижев, аны илму башчысы - гимназияны тарыхдан устазы Людмила Карданова бла Прималкинскоеден Никита Дудка бла элни школуну тарыхдан эм обществознаниядан устазы Галина Дудка тийишли кѳрлөгенди.

Жанатайлы Салим, жаш адамланы хорламлары бла алгъышыл, алауға андан да уллу жетишимле тежегенди. «Сиз проблемалауға башха кѳзден къарай билесиз. Ишлерини тинте, оскин бла ушакъла бардыра, биз да койренген этебиз. Барыбыз да бирге уа уллу эм мағаналы ишини тамамлабыз», дегенди ол.

Битеурсей конкурсу къурау комитети уа КъМР-ни Парламентини Жаш тѳлю палатасыны федерал бөлөмде айырмалылыгын белгилеп, спикер Татьяна Егорованы энци диплом бла саугъалагъанды. Дауғыда регион бөлөм бийик даражада бардырылгъаны эмда жаш тинтичолеге этилген болушулу кюн Жанатайлы Салимге бла Светлана Азиковага да ырызлыкъ айтлгъанды.

Парламентини Жаш тѳлю палатасы къуралганын он жыл тѳлѳганына аталып, аны тѳрточню чакъырлыууну келечилери республикада жаш тѳлю политиканы къурууға этген къошумчулуклары ючюн, законла чыгарыуучу органы Сыйлы грамотасы, спикерини ырызлыкъы эмда Билим беруу, илму эм жаш тѳлю политика башха комитетини Ылпас пьюсмосу бла саугъалангандыла.

Мариэна БЕЛГОРКОВА.

Кенгеш Кезиуонде къармашсанг, къыш сууукълада апчымазса

Къабарты-Малкъарны жашау журтла-коммунал мюлкю быйыл кюз арты - къыш кезуде чырмаузс ишлерге хазырлауға 545,1 миллиондан аслам сом къоратылгъанды. Бу ючюн бѳлгиленген ишлени ючден биринден асламысы тамам этилгенди.

Аны юсюнден сагъынылгъан жумушланы толтуруу бла байламлы республикалы комиссияны алгъаракъда бардырылгъан кенешинде айтылгъанды. Аны ишине КъМР-ни Правительствосуну Председетелнини орунбасар Владимир Болотоков, къурулуш, ЖКХ эмда жол мюлкю министр Вачеслав Кунижев, талай ведомстволары, район администрациялары эмда службаланы башчылары бла келечилери да къатышхандыла.

Министрини кенгешчиси Борис Балагов къыш сууукълау хазырланууну чеклеринде жууаплы ведомстволар, службала, организацияла эмда башхала шѳндѳге дери не жумушла тамамлагъанларын, алауға нелляй бир ачка къоратхандыларын эмда къалайда къалай кемчиликле болганыны юсюнден айтханды. Ол билдиргенге кѳре, бѳлюмню сагъынылгъан кезиуге хазырлауға быйыл 545,1 миллион сом къоратырға керек боллукъду.

Ол санда жашау журтлада тийишли жумушлага - 40,2 миллион сом жиберилликди. Дауғыда Нарткъала бла Бахсан шахарлада кир суулары тазалауучу объектлени жангыртууға 27 миллион

эмда Яныкой элдеде таза суу бла жалчытуу ишлени да тамам этип бошарға керекди.

Сагъынылгъан кезиуге хазырлануу ишини чеклеринде жѳр-жѳрли администрациала 114 миллион сом багъасына мадар этерикдиле. Дауғыда министрстволары бары да кѳп къалай 80 миллион сом къоратыркъдыла. Электротюкю бла жалчытуучу «МРСК СК» компанияны республикада бѳлюмю - 96,4 эмда «Газпром

Ахыры 2-чи бетдеди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПРИЁМ Депутат адамланы жарлылыкларына тынгылагъанды, болушурга сѳз бергенди

Къырал Думаны депутаты Геккиланы Заур регион ыйкыны чеклеринде «Единая Россия» партианы жамаут приѳнныинде бир къауум адам бла тѳбешип, жарысуларына, тилеглерине, тарагъуларына тынгылагъанды. Аланы асламысы уа жашау журтла, пенсия бла жалчытуу, ЖКХ эмда ырыскы болушукъ керек болганы бла байламлы эдиле.

Нальчикчи Вера Дружининаны фатарына уа бир ай мындан алгъа от тѳшгенди. Алгъа къошунларында къабинганды, сора от терж оқуна алауға да кѳнѳл, мебель, юиде керекли техника да койгенди. Гекки ула ага да жууукъ заманлада фатарына ремонт этдирирге болушурга айтханды.

Ирина Карданова «Горный» микрорайонуну бир неча юйюнде жашагъанлыны атларындан келип, депутатдан сабий майданчыкъ къуарга себѳллик этерин тилегенди.

Прѳймга келгенле бла тѳбешюну ахырында Геккиланы Заур былай айтханды: «Халкъыны сейрлерини къоруулау мени, Къырал Думаны депутаттыныча, баш борчларымдан бириди. Быллай тѳбешюиде туура этилген кемчиликлени кетериге тѳрлю-тѳрлю къулулукчуларыны къышмай болмайса, жѳр-жѳрли вадствала депутат сурамга кѳре терж оқуна тийишли мадарла этгенлери къуандырады».

Келишим Темир жол Терс-Къолгъа да жетерикди

КъМР-ни Прохладна районуну Солдатская станицасындан башла Терс-Къолга дери темир жол тартынуу проекти жарашдырылып башланганды. Бу иш Къабарты-Малкъар Республиканы бла «ВМС» производство фирмасы ООУ-ну араларында стратегия партнѳрлукнуу бла бирге ишлеуно юсюнден быйыл 15 июньда къоп салынган келишимге кѳре бардырылады. деп билдиргенди КъМР-ни Транспорт эмда сывяз жаны бла къырал комитетини пресс-службасындан ТАСС-ха.

Алгъын темир жолну тау байыкларыдыруучу комбинатны жангидан ишлетип башларға белгиленген Тырныауу шахарга дери тартырга мурад этилген эди. «Алай иги тинтип къаргъандан сора келишим этгенле Солдатскал - Тырныауу темир жолну Терс-Къолга дери созаргъа, тийишли документацияны жарашдырууға энци консалтинг компанияны къошаргъа эмда жууаплы къулулукчулары тохташдырға онуюлашхандыла», деп къошхандыла ведомствода.

Проектни бла конкурс документацияны жарашдыруучу «НИИ корпоративного и проектного управления» консалтинг компаниягъа бериле деп аллай умут барды. Кърымда кѳнѳрню къурулушунуу проекти ахир багъа берюно да ма аны ышанган эдиле.

Жамаут палата Гитче эмда орталыкъ предпринимательствону терк айнытырға къоймагъан тыйгъычланы таукел кетерирге

Россей Федерацияда, башха къыралланы асламысында, гитче эмда орта предпринимательство экономика аслам къошумчулук этген, адамланы да иш блант кесек жалчытхан бѳлюмледен бирине саналады. Ол себепден кеси къарыуно, билимине, хунерлигине басынып, бир тѳрлю иш бла кюрешген адамлагъа билелик этиу къыралны кесине да артада иги хайыр бла къоштырғысы баямды.

Алай эсе уа, шѳндѳ бу сферада болум къалайды, мында не чурумла бардыла эмда анга тутучулук эттиуде хар амал да хайырланымды? Озгъан ыйыкыда КъМР-ни Жамаут палатасында бу соруула бла байламлы пленар жыйлуу бардырылгъанды. Анга Парламентини, палатаны кесини, жамаут организацияланы келечилери эмда предпринимательле къатышхандыла.

Биринчинден, республикада гитче эмда орта предпринимательство не халда болганыны юсюнден палатаны оюмун, аны Экономиканы айнытуу, предпринимательство эмда ЖКХ жаны бла комиссияны председатели Владимир Павленко доклад этгенди. Ол саулай къыралау бла бѳлюмге не мағанана берилгенини, анга себеплик этер умутта къалай законла къабыл этилгенлерини эмда айнытуу стратегияланы юсюнден къысха айтханды. Республикада тийишли законланы юсюнден да билдиргенди. КъМР-ни башчысы Парламентге Посланиясында бу бѳлюмге аны мағанана бергенин да эсгертгенди.

Сѳвѳсоз, Жамаут палатаны харкюнлюк ишинде предпринимательлени таргычулары иги кесек жерни аладыла. Ары сѳлешгенле асламысында аланы къорууларларын излегенлери да баямды. Таргычуула, докладчы айтханыга кѳре, къырал къулулукчулары уллу кѳлпюлюктери, жерчиликде сатуу-алууда эмда башха бѳлюмдеде тѳбеше тургъан бузукълыкъла бла байламлыдыла.

Дауғыда энергоресурсла бла жалчытуу компанияланы тарифлерине, алау жиберилген ресурсланы терз сѳлешгенлерине да кѳп соруу болганын айтадыла. Эл мюлк жерлени арендагъа беруде тюзюк жюкю деп келгенле да бардыла. Аланы барысына кѳре тийишли комиссияла къурандыла, болум сюзюлдѳ, власты оргналагъа рекомендацйала этилгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

«Коммуналканы» багъасы неллай бирге кѳбейди? 2 бет	Сиз Огъары Чегемде бола тургъан затланы къалай кѳресиз? 3 бет	«Театрыбызгъа артистле ахча, къолайлык излеп угъай, кѳллерни тартып келедиле» 3 бет	Тизгинлери жюреклеге сингип, анда жашаргъа къаладыла 4 бет	Он регионуну келечилери къатышадыла 4 бет
---	--	---	---	--

Кезиуюнде кьармашсанг, кьыш суукулдада апчымазса

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.

Борис Балагов билдиргенге кере, республикада биогонлюкде 886 кеп фатарлы кой барды, аладан бу кезиуде 938 кой хазырды. Хайрыланууда болган 371 котельняладан а кемчиликтери болмаганына тызмесине 125 тошкенди. Дагында жылуу бла жалчытуу сетельде 485 километр чаклыгы быргылагда ремонт этилгере керекди. Биогонлюкге бу ишни юден бири тамам этилгенди.

Андан сора доклады бу ишине жетишимли бардырган эмда алапы тергелдиргенге кере болган районун тызмесин келтиргенди, алада болум бла да кьыша шагьрейлендиргенди. Башында айтылганыча, республиканы жашау журтла-коммунальн мийонко хазырлыгы биогонлюкге 35-40 процентте жеткенди. Республикада Правительствону тиийли бурбугу бла жер-жерли админстрацияла эмда шахар округла сазгынлган кезиуде хазырлыкка шагьат этген паспортларын быый 15 сентябрьге дерги, жылуу бла жалчытуу компанияла уу - 1 октябрьге дерги алырга керекдиле. Ары дерги котельнялада орнатылган оборудованинга, мекамлагы, инженер инфраструктурга,

электржюкч, газ, суу бла жалчытуу сетельге тиийишима кьаргарга, болган кемчиликтерге керекди. Отлук-энергетика комплексде предприятиялада да хазырлануу тири барды. Этилик мадарлагьа «Газпром газораспределение Нальчик» предпритие, белгиленинча, 40 миллион сом кьоратыр кьыкы. Аны специалистери шендодон окунага жьыргылагда тынгылы кьарайдыла, болган кемчиликтери болмаганына алаам ашушаны эсе салып, алагда бютюнда кьаты кьаргарга кереклини айтканды. Ростехнадзору Кьабарты-Малкьар бөлөмюно келечисини Мурат Геудев бу ишни улуу кел салып, тиийишима алай тамамларга кереклини чертгенди. Аны кесин да сазгынлган паспортла кьыл аман бар эсе, талый ийик алгарак бошарга чакырылган. Ол заманы ичинде ведомствону комиссиясны адамларыны битеу объектке кез жетдире, башхага ала ала ачыклаган кемчиликтери бири дерги кетериге оиглары болукуду.

Кенгешде дагында лифтлени алышындыруну юсюнден кьыска айтылганды. Балагов билдиргенге кере, хайрыланууда болган 549 лифтлени биогонлюкге 223 жангыртылганды. Быйыл алапы санына энтта да 39 кьошулукуду. Бу иш бары да ЖК-ны реформированына себеплик этген фонд берген аханы хайрындан бардырыла. Коммунальн сетле артыгы бла тозуран барганылары юсюнден жазыуларын талай районланы башчылары жашыран этпей ачык айтында. «Котельняны барын да бир кезиуде жангырткы кьолубуздан келмезлиги баамды, алай хар жыл сайын алапы бир талый кесегинде шендого оборудованине орнатыла барды, ол ЖКХ да шендого жазыуу болууну аз-аздан игилдирчирге ол берлик эди» деген оюмуу келте тура эткенди эмда дурус керегенди.

Кенгешти ахырында Владимир Болотокс ведомстволаны, предприятияны хар бирине да кьыш кезиуде хазырлануу жаны бла ишле этилгере керек эсе да, алапы заманында эм тынгылы тамамларга, болган кемчиликтери да мынчый кетериге чакырылганды. Комиссияны кылып аны ахырында бардырыла кезиуде кезинде дерги бир-бир жумушланы жиг-жиги бла тындырырга бурьук эткенди.

Убашланы Мурат.

Убашланы Мурат.

Документте

Кьабарты-Малкьар Республикасы Правительствону Кьабарты-Малкьар Республикасы республикалы бюджетти 2017 жылны биринчи кварталында кьалай толтурулганыны юсюнден отчетуун юсюнден Кьабарты-Малкьар Республикасы Парламентини БЕГИМИ

Кьабарты-Малкьар Республикасы Правительствону Кьабарты-Малкьар Республикасы республикалы бюджетти (андан ары - республикалы бюджет) 2017 жылны биринчи кварталында кьалай толтурулганыны юсюнден отчетуун оюну, Кьабарты-Малкьар Республикасы Парламентини былай белгилегенди: отчот кезиуде республикалы бюджетини факталары 4725099,3 минг сом болгандыла неда жыллык планы 16,9 процентин тутарды. Ол сачна налогдан тошени - 1634826,1 минг сом, налогдан тышында тошени - 131682,5 минг сом, алайла берилген ача - 2758490,7 минг сом.

Республикалы бюджетни отчот кезиуде налог факталарыны асламысы подакци товарланы акцизлеринден, адамланы факталарындан алынган налогдан, организациланы кьышак факталарына салынган налогдан, ырыскы налогдан тошенинде. Подакци товарланы акцизлеринден тошени ача отчот кезиуде 41549,9 минг сом болганды неда жыллык планы 8,1 процентин тутанды. Республикалы бюджетте биринчи кварталда адамланы факталарындан алынган налогдан битеу да 623585,6 минг сом тошени эмда жыллык план 20,4 процентте толтурулганды. Организациланы факталарындан тошени 433723,3 минг сом болганды эмда жыллык планы 27,5 процентин тутанды. «Ырыскыдан алынган налогдан» республикалы бюджетте 2017 жылны биринчи кварталында

Кьабарты-Малкьар Республикасы Парламентини Председатели
Нальчик шахар, 2017 жыл 28 июнь, №725-П-П

240856,0 минг сом тошени - жыллык планы 12,3 процентин.

Республикалы бюджетни 2017 жылны биринчи кварталында кьоранчлары 5778478,9 минг сомга жеткенди эмда жыллык план 19,3 процентте толтурулганды. Ол кьорюндолени эсе алыу бла республикалы бюджет отчот кезиуде 1053379,7 минг сом дефицит бла толтурулганды.

Башында айтылганы эсе алып, Кьабарты-Малкьар Республикасы Парламентини былай белгилегенди: 1. Кьабарты-Малкьар Республикасы Правительствону Кьабарты-Малкьар Республикасы республикалы бюджетти 2017 жылны биринчи кварталында кьалай толтурулганыны юсюнден отчетуун эсе алырга.

2. Кьабарты-Малкьар Республикасы Правительствону Кьабарты-Малкьар Республикасы кьышын кьорлон кьыраан программаларын ача бла заманында жалчытуу, алапы толтуруу кьыйматлыгынын кеторую жаны бла мадарла этере керекди.

3. Республикалы бюджетни факталарыны баш админстраторлары налогдан, башха телеулене бла сорбадан ача толтуруу тошера, ала телемени жылжылан бочуну елчими азырака мадарла этере керекди.

4. Бу Бегиим кьалай толтурулганына контроль этиу Кьабарты-Малкьар Республикасы Парламентини Бюджет, налогда эмда финанса жаны бла комитетини бөлөмюна салында.

ТЕГОРОВА

КОНКУРС

Май районун энергетиклери - алчыланы санында

Электржюкч сетельде току кьоранчларын азайтууга МРСК СК - «Каббалкэнерго» компанияда энчи эс бурулады. Дайем этилип турган мадарланы хайрындан болууну жылдан-жылга игилдире барырга кьолдан келеди, деп билдирди компанияны пресс-службасында.

Алай бла озган айда кьоранчларын азайтуу жаны бла белгиленген борчланы артыгы бла озган толтурууга аман табылганды. Аны бла республиканы энергетиклери 4,6 миллион киловатт-сагат электржюкч агьандыла. Ол кеси да былыргы жылы бу кезиуюнде эсе асламырак болды.

Быйылгы жылы алланда берги да ахши торюнуле бола барганы шарт кьорюнди. Кьоранчланы план белгиленген елченинде эсе артыгы бла азайтырга кьолдан келгенди, аны бла хайрылануула 19,8 миллион киловатт-сагат ток жиберилгенди. Ол а, озс ючюн, Элюрус, Черек, Терк, Май, Зольск эмда Лескен районланы сау аны ичинде жалчытуп турууга жетерикди.

Компанияда айтханына кьала, бу жетишим подстанцияларга, электржюкч изьагда эмда башха оборудованига заманында эмда толусунал кьаргалганыны, эсепсизуу приборланы орнатуу иш да андан ары бардырылганыны эмда башха жумушлар тамамланганы хайрындан болганды. Сэзюс, токуу урлауга кьажуу рейлде да анга бек иги кьышучулук эткенди.

Алай бу ишине башаладан эсе жетишимли таммалар, компанияны СКФО-ну республикаларыны муниципалитетлери арасында хар ай сайын бардырылган «Кьоранчлары болмаган район» деген конкурсууда уа бу жол Май район хорлаганды. Компанияны тиийли комиссиясы алай оюнуу алгаракта эткенди. Эришилени ахыргы эсеплери уа жылы ахырында чыгарылкыдыла.

МУРАЛЛАНЫ У.

Гитче эмда орталыкь предпринимательствону терк айнытырза кьоймагьан тыйгьычланы таукел кетериге

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.

Кьырал контроль эмда надзор этиу ведомстволаны тинтуулери ал жылдада артыгы бла окунадыла, деген тарыгуула терк-терк келиучо эдиле. Алай Владимир Павленко айтханга кере, 2013-2016 жылны чеклеринде алапы саны иш керектен асламыра азайганды. Алай экономикада бу кезиуде болган бузукчулукланы саны уа артык торленгенди. Алапы юсо бла бытыр жууаха 1133 адам тартылганды. Бурунгу жыл бла тенгешдиргенде ол жаланда 89 адамга азайганды, 2015 жылдан эсе уа эки жоюдон артык окуна

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.

болганды. Экономикада хайчлыклык этип тутулганыны саны да жылдан-жылга аза торленгенди. Предпринимательство бла жашырын юрешгендени юсюнден да кьыска айтханды Павленко. Жарсыуга, Кьабарты-Малкьарда ишлерин бу халда бардырганланы санын тергер аман жокьуду, дегенди. Саулай Россейде уа, статистика шартлашга кере, жашырын экономикада 20-30 миллион адам кьармашдыла.

Болган проблемаланы арасында доклады кьырал надзор эмда контроль бардырган органа бизнесини энтта да кьысханларын, налогга улуу, кредитте багьа, арандан багьасы да бийик болганын белгилегенди. Ол оком эткенден, предпринимательствога себепликте деп жарашырылган законлага, право эмда административ тыйгьычланы азайтууга да аслам эс бурурга керекди. Дагында инвестицияла - аласыз бир экономика да онгаймды, республикага былай финансла келип, бирерча бизнес бла кьорешкенге иги онгла курауга тийиш илди. Ол а жаланда сазне бла угьый, ишде кьорюнеге керекди.

Ызы бла КьМР-ни экономиканы айнтыу министри Рахайланы Борис республикада гитче эмда орта предпринимательствону юсюнден талай шарт келтиргенди. Ол билдиргенче битеу регион продуктуну (ВРТ) ючюн биринчи бөлөмде урунганга берилди. Бытыр тиийли программаланы юсо бла алагда 56 миллион сомга болушук этилгенди. Бу ачагы бизнесплене оборудовани сатып алгандыла. Дагында кредитлени процентлери талай кесегин телеге себеплик этген программа да ишлейди. Аны бла бирге социал предпринимательство бла кьорешкенге да онг берилди.

Биринчи атаманла этип башлаган неда алгьадан берги кьармашан предпринимательге себепликте республикада беш бизнес-инкубатор кьураылганды. Юридикчи жаны бла консалтацияла берюу иш бардырылды. Социал башламчылыккагы билеклик этиу ара да жетишимли ишлейди. Предпринимательге гартыла берген республикалы Фондада уа биогонлюкде 700 миллиондан аслам сом барды. Бытыр ол 48 миллион сомга болушук этилгенди. Аны хайрындан бизнесплене кьорешкенге 128 миллион сомга кредитле алгьандыла.

Дагында талай жыл алгьада микрокредитле берген фонд кьураылганды. Ол аханы он процентте береди. Бытыр аны юсо бла жыйрма миллион сом багысы болушук этилгенди. Быйыл а ол эки кереге аслам болукуду.

Ырыскы бла билеклик этиу бла чекленип кьалмай, предпринимательге себепликте кьырал тиийли законла чыгарыла. Энергосорулга кеп региондан эсе гитче тарифле да бөлөмюно ондуруу амалындан бирдиле. Аны барын айтхандан сора, бу сфера мындан арысында да аз-аздан айнып барлыгына шаншанганын белгилегенди Рахай улу.

Парламентини келечисин Алексей Войтову селешууну да сазгынлган ача болмаганды. Ол законла бла себеплик этину юсюнден толуп ханар билдиргенди, инвестицияланы кьейметиге налогла жаны бла женгилерге амалла болурга кереклисине да эс бургьанды.

«Ач кьарыны токъ билмез» дегенча, предпринимательствода хал мында айтылганыча алай бир иги болмаганыны, проблемаланы саны иги да аслам тобегенини юсюнден «Омега» предпринимательствону ассоциациясыны регион бөлөмюно таматасыны экинчиси Марина Агоева айрып айтханды. «Хау, бек иги законла, норматив-праволу актла бардыла, алай жер-жердеде кьырал кьулукчулугу алагда арталыда кьарамандыла. Юлгоге болмай шарт: Нальчик шахар округуну жер-жерли администрациясында предпринимательствога себеплик этиу жаны бла бөлөм талай жылы ичинде сора дагында газ, электржюкч эмда канализация ючюн асламырак телеге тошерикди.

Орта эсеп бла алапы тергенде, кьырал кьышын жумушларыны бла ресурсланы багьаларыны битеу кьыралда ёсюмю терт процент бла чекленеди. Анга энтта да бу багьаланы эм улуу индекске деп алай айтардыла. Ол кеси да быйылгы инфляциядан асламырак телеге тошерикди. Прогнозга кере, аны елчими уа алай бир болукуду.

Алай хар не да айтылганыча алай женгил тойлдо. Правительствону бегиимине тиийишликте башха-башха регионда багьала бирча кеторюлмегенди. Сэз ючюн, ала бериге Москвада өсгөндиле - жети процентте. Талай регионда уа юч процент бла чекленип кьалгандыла.

Бу процентте деген ол неди - 2014 жылдан башлап бизде тарифленге энчи кьаралып тебирегенди. Башхача айтханда, ол не да бу жумушха нечча телевнигенне угьай, алапы барында да битеу нелай бир берилгенге кере, аны елчими уа аныгында Андрей Костянов, «ЖКХ Контроль» организацианы толтуруучу башчысыны орнубарсы - Анга кере уа, сэз ючюн, жылуу бла жалчытууну багысы асламырак өсере болукуду, электржюкч уа - андан иги да ала. Багьаланы барында да орта елчими уа терт проценттен артыгы өсери тойлдо.

Энчи хар регионда да тарифле былай халда тергелдикдиле. Юлгоге, башында айтылганыча, Москвада алапы орталыкь елчими жети процентте багьа-рак болганды. Алай жылуу бла жалчытуу эмда таза суу

Аны оюмуна кере, власть органа бла бирге предпринимательге кеслери да торленгере керекдиле. Алапы араларында арт жылдада алгьан кредитлери кьыйтармазга кьорешкенени саны иги да кьейгенди. «Сэз ючюн, биогонлюк республикада кредитле битеу да 74 миллиард сомга берилген эселе, аладан 14 миллиарду ачла аламал кьыйналады. Алай жууасыланы хатасындан а кредитлени учуз этере онг болмай турды».

Кенгеште эл имок жерлени арандага берюуну, жерле бла байламлы реформаны бардыруну юсюнден да кьыска селешингенди. Жыйылуга кьатышылган сазгынлган темала бла байламлы соруула бергенди, оюмлары да тура эткенди.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Тарифле

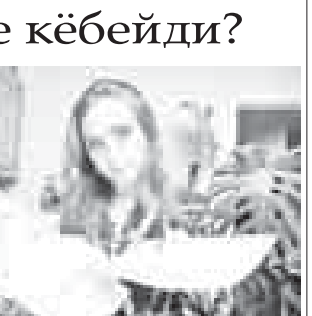
«Коммуналканы» багьасын нелай бирге кёбейди?

Регионда хал бирча тойлдо. Бу айны биринчисинден башлап багьасын кьорюлмегенди. Прогнозга кере, аны елчими уа алай бир болукуду.

Алай хар не да айтылганыча алай женгил тойлдо. Правительствону бегиимине тиийишликте башха-башха регионда багьала бирча кеторюлмегенди. Сэз ючюн, ала бериге Москвада өсгөндиле - жети процентте. Талай регионда уа юч процент бла чекленип кьалгандыла.

Бу процентте деген ол неди - 2014 жылдан башлап бизде тарифленге энчи кьаралып тебирегенди. Башхача айтханда, ол не да бу жумушха нечча телевнигенне угьай, алапы барында да битеу нелай бир берилгенге кере, аны елчими уа аныгында Андрей Костянов, «ЖКХ Контроль» организацианы толтуруучу башчысыны орнубарсы - Анга кере уа, сэз ючюн, жылуу бла жалчытууну багысы асламырак өсере болукуду, электржюкч уа - андан иги да ала. Багьаланы барында да орта елчими уа терт проценттен артыгы өсери тойлдо.

Энчи хар регионда да тарифле былай халда тергелдикдиле. Юлгоге, башында айтылганыча, Москвада алапы орталыкь елчими жети процентте багьа-рак болганды. Алай жылуу бла жалчытуу эмда таза суу

жючюн энди 10,6 эм 7,2 процентте асламырак телеге тошерик болукуду. Прогнозга кере, аны елчими уа алай бир болукуду.

Капремонт бла уа кьалай болсун. Алай эсе, ЖКХ ючюн энчи бу регионда белгиленген процентге артык телевнирик деген алай соруу чыгады. Не хазна. Нех дегенде мында эс бурруга тиийиш энтта да бир мабгьан шарт барды. ЖКХ-ны жумушлары ючюн телеу кьышакта жаланда коммунал жумушланы угьай, жашау журт жумушланы ючюн берилке да кьорюлгөн эселе. Сэз ючюн, жашау журту жумушларына кьарау, тынгылы эмда башха ремонт этиу ючюн.

Саулай Россейге белгиленген орталыкь терт процент оюмге уа жаланда «коммуналка» киреди. Жашау журтла бла байламлы телеуна ала тышмөйдиле, кеслери да башха амаллага кере торлендирилди.

Фатарны бла койно жумушларына кьарау эмда алагы ремонт этиу койно багьала да кеторюлгенди. Сэз ючюн, энди Москвада жашаганла фатарларыны хар квадрат метри ючюн 17 сом телевнилик (эки сом кьушлугьанды). Айтханыбызча, бу өсом башында сазгынлган битеу Россейде терт процентте бла энчи Москвада жети процентте тергенде эсе алынмайды.

Елена АРАКЕЛЯН.
«Комсомольская правда» газет.

Юбилей

Къулийланы Къайсын атлы Малкыр къырал драма театры актёру, КъЧР-ни сыйлы артисти Мызыланы Сапарны жашы Таубий бу кюнде 60-жыллык юбилейин белгилейди. Ол 1957 жылда Яныкойда тууганды. Къашхатауда өсгенди. Анда школу бошогандан сора Нальчикде 15-чи номерли профессионал училищедде радиоомнатникке окугъанды.

Ызы бла аскер куулукъга чакъырылган, андан къайтханы, 1978 жылны март айында бир миллет театрыбызда ишлейди. Икстуваланы Шимал Кавказ институтунда актёр усталыкъы бла режиссурага окугъанды. Ол бюгон режиссура къырагъы.

- Таубий, кырыкъ жылга жуукъ бола келеди сен театрга ишлегени. Ол ишни сайларга калай бла келгенге?
- Сабий заманындам окуна сахнага чыгъ турганма. Баям,

- жангидан берилесе жюрегинг бла ишинге, бир жагъы зат къошарга да болукъса, режиссерну айтагъандан чыкмай, сен къурагъан сыфатха тап келише.
- Бюгон сен малкыр сахнада

аны ючюн этеме.

- Жашуундагъа бек жарагъан дерслени кимден алгъанса?
- Атамдан бла анамдан. Ол сюйген адамла эдиле. Атам электрик болгъанды, искусствону уа бек сюйгенди. Сахнадан, музикадан да сезими болгъанды. Бир кере белгилли режиссер Казбек Дулдагов аны бла ушакъдан сора, сейр этенди эди оюмларыны тереникликерине. Аны ыразы эттение ишми, жашууму бла да. Барындан да бет а – анымы къарындашы Байсолтанланы Алимни юсонден китал жазып.
- Анам сау заманда башлагъан эдим Яныкойда аны Юю-музейине материал жыйып. Китаны уа

«Театрыбызга артистле ахча, къолайлыкъ излеп узгъай, кёллери тартып келедиле»

менде аллай бир хунерчи сезген болуп эди атам. Аскерден къайтханы болады – адамы жолун бир жанына бурган. Къулийланы Людмила, айтылкъы жыры къызыбы, аллай ажайыпды манга – ол поэстенди бу жолга. Мен ага бек ыразыма. Ол заманда Шогенчуков атлы театрга эки миллет труппа бар эди: къабарты эки малкыр. Баш режиссербуз а – Къулийланы Борис. Актёрла керек эдиле, ол алгъан эди мени ишге. Окугъдан да артада Аскер Налеовни курсунда эттение.

кимни ойнарга сюе эдинг?
- Александр Островскийни «Кен сюймеклик» деген пьесасында Николайны сыфатын бек сюйюп къуарыкъ эдим. Аллай ол спектакль алыкъа салынамганды.

- Аны уа нек сайлагъанса?
- Не заманда да сахнада иги адамланы, юпто алгыча жигитлени ойнарга сюймеге. Николай да аладан бир болукъ эди.

- Кесинг сюймей ойнагъанмы-са роль?
- Хау, алай да болады. «Нарт Еркюнде» бегуеулюю ойнарыгъым келмей эди, алай режиссерну кезю жютедди, ол сенде бир хунер жигитлик эсеп сайлады да, ага боюсуругъа керекди.

- Сени бир неча кере кинода ойнарга да чакъыргъандыла.
- Хау, биринчи кере Къулийланы Элараны «Жаралы ташла» деген фильмнде бир эпизода ойнагъанма, ызы бла къыска заманда. 1987 жылда, Алим Кешковну «Вершини не спят» романына кере салынган кинолентеда – абрекни, сора 1991 жылда Фазиль Искандерни романына кере Владимир Мотыль салган «Расстояние» – пошта хорошунде деген чыгъармада элли жашны сыфатын къураганма.

- Алтымы жыл – ол, артка къарап, бу эттеним тюз эди, бу уа – терс деген оюмла туудурган кезидиу.
Театр, сахна деген аныламла недиле санга?

- Баям жашуу жолу. Жер юсонде, сахнада да тохтамайды адамын игилкини къоруурун ючюн бардыр-бар жюреши. Ага кюлукъ этеди искусствону не торлюсю да. Малкыр театры айтаханда, ахча ишлерге, бай болурга келмейдиле ары актёрла, жюрегени тартып чыгъардыла сахнага. Мен театр искусствону халкълыкъыбызны энчилтиди деп алай аныглайма, ага кюлукъ да

кёралмагъанды. Кичи къарындашы Хаммат жиберип, Ленинградха барып, Алимни биргесине уруш эттен Голубевге бла Романенкогъа, полкуну командирни Михайловка да тюбеп, кён материал келтирген эдим. Ушиде, ол шахары 188-чи школунда музейни директору да бек болушанды – Яныкойда музейни калай этеригибизни ол юйретип ийген эди.

- «Алим Байсултанов – легенда Балтики» деген китабыгъа 2005 жылда чыкыгъанды, ага сау миллет да къуурангы халкъы. Экинчи китабыгъа юсонден айтсанг эди.
- Ол Умайыланы Мухажирни юсонденди. Аны да бек сюйюп жыйышдыргъанма, уруш хорлам бла бошалгъаныны 70-жыллыгына атап. Алимна, Мухажирна адамла бизни этемлигибиздиле. Аляны юсерлерден бир узгъай, калай нек китал жазаргъа да тийишиди.

- Жашауда мен мынга ушаргъа сюе эдим деген адамыгъа барды-ды?
- Атама ушаргъа сюе эдим. Сахнада уа, баям, Маммеланы Ибрагимни. Ол алават артист драматург, назму-чу эди. Адамлыгына уа – балга да жокъ! Тёрт тёрлю бла ишлеп кельме театрда, къайсын алсам да, къыйын салмагъанды театр искусствубузгъа деп айталыкъ тююпме.

Насып эди манга тамата тёрлюден Махияланы Зоаны, Къудайланы Ахматны бла Маржаны, Кочючу эди. Адамлыгына уа – балга да жокъ! Тёрт тёрлю бла ишлеп кельме театрда, къайсын алсам да, къыйын салмагъанды театр искусствубузгъа деп айталыкъ тююпме.

Насып эди манга тамата тёрлюден Махияланы Зоаны, Къудайланы Ахматны бла Маржаны, Кочючу эди. Адамлыгына уа – балга да жокъ! Тёрт тёрлю бла ишлеп кельме театрда, къайсын алсам да, къыйын салмагъанды театр искусствубузгъа деп айталыкъ тююпме.

Насып эди манга тамата тёрлюден Махияланы Зоаны, Къудайланы Ахматны бла Маржаны, Кочючу эди. Адамлыгына уа – балга да жокъ! Тёрт тёрлю бла ишлеп кельме театрда, къайсын алсам да, къыйын салмагъанды театр искусствубузгъа деп айталыкъ тююпме.

Ушакъны КЕРТИЛАНЫ Санинат бардыргъанды.

ОЮМЛА

Американы президенти шинтигин сакъларымы?

Вашингтон бла Москва таныш жаш бла кыз болса эдиле, аланы араларында халлакъа советледе «къыйындыла» деп жазылыкъ эди. Аны сылтау а асламысында Дональд Трампдан келеди. Ол президенти болгъан 100 кюнню ичинде Россияни бла Американы араларында халла туугъучу болотмагъандыла. Обамаса тюйюш-уруш излеп да айланыды, алай ораны игилдерин ючюн да бир атлам этмегенди.

сценарийни да къурашдыргъандыла. Аладан Россияге къайсы тап тошериюни юсонден «Комсомолка» МГУ-ну халкъла аралы организацияланы бла дуния политика халланы кафедрасын таматасы Андрей Сидоров эмда политолог-американист Сергей Суваков бла узгъай этгенди.

Биринчи сценарий. Тюрлюне болукъ тюйюлдю. Андан хатадан къалайлыкъ

«100 кюн озду, россия-америкалы халла уа турунлайдыла. Трампны президенти болжалы тауусулгъуну зат тюренмесе уа не болукъду?»

Алай болмаса дерча да тюйюлдю-дейди Андрей Сидоров. Алай АБШ-ни 45-чи президенти аны алай къоймиз деп сунуама, нек эсе да. Трамп Россия бла байламлы не торлю атламын да сагъайы этеди, Американы кесинде уа не айтырла деп

къурда артка къарайды. Аны эсге алырга керекди. Алай шендю бир зат ачык болгъанды: Трамп америкалы башчы къуаумла аны тегерегинде биригича адам тюйюлдю, аны уа бизге хайыры да барды. Хау, бизни Запад бла арабыс оладасы, алай бусуагъада АБШ-да Обаманы замандында Россияге къажуу бириккен фронт барды деп кёрмейби.

«Болмаса биз Вашингтонда эшилген асылсыз сёлеме тын-гылап нек сюйюбиз! Алай этсек, кюялени кербониде Трамп эски къыралны араларында халланы игилдериюм десе, вице-президент Майкл Пенс а Россияни Украина ючюн жууахха тартыргъа керекди деп тохтамазгъа»

Ахыры 4-но бетиди.

Сопу

Сиз Огъары Чегемде бола тургъан затланы къалай кёресиз?

«Къайсынна жюз атлам» проектин жаратылуу, ол тындыргъан ишле республиканы жамуатуна узгъай да, тышындан келгенге да белгилдиле. Бу кюнде анда къыралны реестрине кирип тургъан, халкъ салган эсгерте ташланы жерлеринден кетереди, жангыртуу ишле бардырабыз деп Къулийланы журтларында этрегилли юйлени тракторла бла адыла.

Быллай ишлеге хар ким кесича къарайды. Ала тюз келемидиле, келмеймидиле деп, жамуатада уллу даулаша чыкыгъандыла. Аны юсонден бир къууум адамы оюмларын белгилли этерге тийишли кёребиз.

СЕМЕНЛАНЫ Земфир, инглиз тилин устаз:
- Мен кесим да чегемиле, ол себеден бу бола турган ишле жюрегимни бютюнда бек къыйнайдыла. Хадис бардыргъан, жамуатуныны бирлештерге ишле багъа табылмагъанын борыбыз да кёребиз. Ол Къайсынна эттен назму хуна – халкълыкъыгъа ёттемлик келтирген, аны тартырга кийриген белгиди.

Реставрация деген а – ол оюу тюйюлдю, болгъан затны седиретмей жангыртууду, сакъланду. Былайда уа, керти затланы кетерип, ётюрюкке бура турардыла нени да.

ЧОЧАЙЛАНЫ Зухра, Къабарты-Малкыр радиону къулукъчусу:
- Бу ишлени эшиттениме, жюрегим калай ачыгъаным айталыкъ тюйюле. Халкъ аллай бир къыйын салган, сюймеклик бла жасалган эсгертеление чочу – ол адамлыкны иши тюйюлдю.

Тетууланы Хадис, уллу поэтибизни сыйын кёрюп, аны бла бирге халкълыкъыбыз да кётюруп, назмуу кеп жылыны ичинде адам агъы хазна басмагъан, мал орун болуп тургъан арбазын ариу халпа келтиргенди, жолун назмула бла айбатлагъанды – кеси жюреги тартып къураган энчи уллу проектин жашауда бардыргъанды. Ол затны юсю бла битге барыбызга да къырагъан болгъанды. Аны къыстыхан ол кырагъан одамы къыйынны суугъа къуаргъа калай жарайды?

БОТЛАЛАНЫ Мухтар, Къабарты-Малкырны сыйлы журналисти:
- Не умутлары болгъанын билмейме Къулийланы, изеуге тургъан деп турсома адамла бола. Бола тургъанын кеси кезюм бла кёрмегенме. Аны ич жанын билмегенге жукъ айтхан къыйынды.

МЫЗЫЛАНЫ Хажимсу, «Халила» энци иели предпринимши ишчиси:
- Кертин айтсам, мийнаырымкъ келмей тургъанма. Жарсыгъа, не иги болшомлыкны да оман жанына бурругъа хазырла чыгъадыла арабыздан. Жюзле бола адамла

арыган-талган деп болмай юрешгенди, аланы ол ариу ниетлерин учуз этип, уллу адамларыны атларын сатуугъа салгъанна Къайсыннан узакъ кетмегенле болгъанлары ючюн ала уялама.

Игорь ДРОЗДОВ, Къабарты-Малкырда Моданит объектле хазаны сакълуа жаны бла управленийни таматасы:
Проектни автору Тетууланы Хадисден келген заявляныгъа кере, бу болумга къыралла турады, бит туйле бардырладыла. Алай не былай деп уягъай ючюн, бу ишни юсю бла энди деге хазырланган документле бла толугъа уягъай болурга керекди. Этле тургъан ишни зонанга келешигени-келешигени ол заманда ачыкъланырдыкы. Аны юсонден аз заманын ичинде тишили бегим этиликди.

АЗАМАТЛАНЫ Къайсын, Хасанча элли администрациянын башчысы:
- Бу болум бла байламлы къуауа чыкыгъанлай, мен, сёлешсе, Къулийланы тукълуларыны оюмларын да бирирге сюймеге. Ала айтагъан кере, ол ташны оруна жагъынсы орнатрыгъа умутлуудула. Мен оюм эттенден, тукълуу адамлары ишни бардыр умурагы эселе, алагъа тийгъиз этерге керекмейди. Тетууланы Хадисни къыйыны бу проектин юсонде уллу болгъанына киши уягъай демеиди, алай мандан ары уа ишни андан ары бардырыгъа итингенгеге чырмаозгъа керекди.

ФАШОКЪЛАНЫ Жамал, пенсиячы:
- Мен оюм эттенден, сюелген эсгерте-мелеге аз да тиер кереклиси жюкду. Бютюнда Къайсынна закый админикъына. Алайда бек кеп иш бардырлагъанды. Ол саудай миллетликке да уллу суугъа болгъан комплекси. Биз аллай затны багаларга керекбиз. Жангы зат салган ол игиди. Алай аны болгъанын бузуп этерге керек тюйюлдю.

БОТЛАЛАНЫ Мурат, «Къабарты-Малкыр» ГКУ ВТК-ни директоруну орунбасары:
- Адам къаруу салып бир зат этген эсе, аны оярга керекмейди. Тындырлыгъан ишле бютюн себел болуп, андан ары бардырыгъа тийишлиди. Кертин айтагъанда, Къулийланы муракторлан мен ич англаялай калгъанма. Меморан комплексни къууанчы халда ачылуу болгъан эди.

Шендю ачыкъланган «кемчилик» ол заманда да болуп эдиле. Сора аланы юсерлерден алгъанды айтыргъа, аланы кетери жаны бола ишни ол кезиде болшаргъа нек жарамай эди? Биреу да Къайсынны юсю бла кесин халкълыгъа ариу кёрюзторге итинерге керекмейди. Авери ишлерге сюе эсенг – эт, алай болгъанын бузургъа бир инсанга да эркинлик берилмегенди.

МУСУКАЛАНЫ Санинат, ТАППАСХАЛЛАНЫ Аминат.

Къайгырылуу

Ариукулгъону жаратхан Ариука

Нальчикде култура эмда солуп паргъа «Спартак» стадиону аллы бла киргенлей, кеп тюрсонлю розала өсген бахча олсагъат кёзге урунады. Жаз башындан башлап къыр тошюнчо ала дайым да чыкыгъанлай, жюрекини къуандыргъанлай, кёлню кётюргенлей турадыла. Улуу копаллы сары, къызыл, акъ голлене къатларына жуукъ-лашханлай а ариу ийслери буруннга уруп, башыгъы тегерек айландырадыла.

Ол айбатылкъны шахарчылагъа бла аны къонакъларына Алийланы Шаратинни къызы Ариука саугъа этеди. Хар эртен сайын келип, ол голлерине къарап чыгъады. Андан сора хансны артады, жерни жумшатады. Кеси уа, къайсын юсонден да сор, барысыны да сорларын, атларын да айтып чыгар.

Алтыны жарымында былайгъа келсеин, тегерек шошду. Жаланда чытыктыла, бир билерине эришкенге, жылайдыла. Мен а башдан – акъ голлерине къарап чыгъама. Аланы ийслери ол кезиде бютюн ариуду. Мен ала бла өслешген этеме, ала мени таныгъан, англагъан сунуама. Ала аругъан да этедиле, ол заманда терк окуна дарман къуама,-дейди Ариука, манга пол багъасын кёрюзте.

Ол заманда да бош турмайды. Кёрюген хансларын юзюп барды. «Ишми болшамас да, юююме кетип калмаймы. Билмесем, кёлпе бу ариукулгъа сюеилп къырап турадыла, алай бирле бардыла да, не юзюп кетерле неда тамыры бла чыгъарыла. Кёлпе билмейдиле голлене юзюп бичакъ неда энчи кесин бла кесип алыргъа кереклиси. Аны тамыры бла чыгъарып, элитип, арбазында салгъанлыкыгъа, роза

чагъарыкъ тюйюлдю, аругъан этериди. «Клеопатраны» тюнене ким эсе да тамыры бла чыгъарып, алгип кетгенди. Бюгон этрениликке аны кёрмегенге, жюрегим болшамас да, юююме кетип калмаймы. Билмесем, кёлпе бу ариукулгъа сюеилп къырап турадыла, алай бирле бардыла да, не юзюп кетерле неда тамыры бла чыгъарыла. Кёлпе билмейдиле голлене юзюп бичакъ неда энчи кесин бла кесип алыргъа кереклиси. Аны тамыры бла чыгъарып, элитип, арбазында салгъанлыкыгъа, роза

ХОПАЛЛАНЫ Марзипат, Суратны автор алгъанды.

